

Фінансові Ринки: Проблеми Асиметричної Інформації

Асиметрична інформація

Нерівномірний розподіл інформації про товар чи послугу

Перевірка наданої інформації може бути занадто дорогою

Дві основні проблеми:

- проблема невдалого відбору (adverse selection)
- проблема морального ризику (moral hazard)

Можуть траплятися одночасно

Проблема невдалого відбору (1)

(проблема прихованої інформації)

Джордж Акерлоф (1970):

асиметрична інформація може призвести до руйнації ринку.

На прикладі РИНКУ СТАРИХ АВТОМОБІЛІВ:

100 продавців із 50 якісними та 50 неякісними автомобілями
готові віддати їх щонайменше за \$2000 та \$1000.

100 покупців готові платити не більше, ніж \$2400 та \$1200

Проблема невдалого відбору (2)

Ціна автомобіля буде не більшою, ніж $(1200+2400)/2=1800$.

Якісні машини не будуть продаватися за таку ціну.

Тільки неякісні за \$1000-1200.

Продавці якісних машин мають надати гарантію

Проблема невдалого відбору (3)

Автостраховання:

Припустимо, що автомобілі викрадаються в Харькові значно частіше, ніж у Полтаві. Якщо страхова компанія продає той самий поліс автостраховання в обох містах, вона збанкрутує. Медичне страхування: якщо страхова компанія запропонує однакові умови для всіх, її клієнтами будуть переважно пенсіонери та хворі люди (Обов'язкове страхування).

Проблема невдалого відбору (4)

Банки не можуть заздалегідь відрізнити надійних позичальників (які повертають борги) від ненадійних (які не повертають). Вони піднімають процентні ставки і залишаються один на один із ненадійними позичальниками.

Вихід: Потрібна додаткова інформація. Кредитний реєстр НБУ було створено у 2018 році.

Проблема невдалого відбору (5)

Клієнти не можуть заздалегідь відрізнити надійні банки від ненадійних. Історично, ненадійні банки пропонували високі депозитні ставки.

НБУ наглядає за роботою банків, проводить стресстести, вимагає докапіталізації банків, якщо це потрібно.

В Україні сьогодні 75 банків.

На 1 січня 2014 року - 180 банків.

Проблема невдалого відбору (6)

Бажання банку збільшити кредитний портфель може переважити міркування безпеки.

Протягом 2014 – 2018 років непрацюючими визнано 72% кредитів, що обліковувалися на кінець 2013 року.

У 2007 році Сергій Тигипко продав ТАС-Інвестбанк і ТАС-Комерцбанк шведському Swedbank за \$735 млн.

Збитки Swedbank за 2009 рік склали “завдяки” ТАСКомерцбанк та ТАС-Інвестбанк 1,01 мільярда доларів.

Проблема невдалого відбору (7)

Найбільший ризик для банків створюють позичальники з низькими доходами або ж ті, що не розкривають свої доходи.

Ефективні процентні ставки за такими кредитами вкрай високі.

За дев'ять місяців 2019 року відношення нових споживчих кредитів до приватного споживання сягнуло майже 9%.

Проблема невдалого відбору (8)

Небанківський фінансовий сектор

Купити акції надійних компаній майже неможливо.

Національна комісія з державного регулювання ринків фінпослуг

Люди оформляли депозити в приміщенні банку Михайлівський з фінансовою компанією.

У листопаді 2016 р. Верховна Рада визнала борги перед цими вкладниками.

Від липня 2020 року НБУ стане регулятором страхових, лізингових та фінансових компаній, кредитних спілок та кредитних бюро.

Проблема невдалого відбору (9)

Ринок праці (здатні та нездатні), як розрізнити?

Освіта не тільки піднімає продуктивність, але й сигналізує про здібності людей.

Вчитися має бути важко. Близько 15% молоді одержувало вищу освіту в радянські часи.

Сьогодні близько 80% молоді отримує вищу освіту.

Вихід: Кандидатський ступінь вже не науковий, а науково-освітній ступінь. Дуальна система освіти.

Незадовільний стан освіти зафіксовано.

Проблема морального ризику (1)

(проблема прихованих дій)

Моральний ризик - це ризик, пов'язаний з тим, що наявність контракту змінить поведінку однієї або обох сторін, що укладають угоду.

Наприклад, застрахована компанія приділятиме менше уваги пожежній безпеці

Моральний ризик - це дії економічних агентів, спрямовані на максимізацію їх власної корисності за рахунок інших

Проблема морального ризику (2)

Моральний ризик може виникнути за певних умов:

- інтереси виконавця і замовника не збігаються;
- виконавці застраховані від несприятливих наслідків своїх дій;
- замовник не в змозі здійснювати повний контроль і примус.

Проблема морального ризику (3)

Немає нагляду: Приватбанк (40% всіх депозитів, 50% всіх платіжних карток). Витрачено близько 200 мільярдів гривень для стабілізації.

2014: 42 фірмам-резидентам України (засновниками яких є 51 "іноземна" компанія-нерезидент, також підконтрольні посадовим особам "Приватбанку") були видані кошти на суму від \$ 18 до \$ 73 млн в якості кредитів під заставу майнових прав на товар.

Ці фірми у свою чергу "уклали сумнівні оборудки", здійснивши 100% передоплату, і перерахували зазначені кошти на рахунки низки компаній-нерезидентів "з метою нібито отримання товарів". Однак поставка товарів не відбулася

Проблема морального ризику (4)

Після ліквідацій: Чистий прибуток платоспроможних банків України в 2018 році становив 21,7 млрд. гривень.

За дев'ять місяців 2019 року 48.4 млрд. гривень

Прозорість структур власності банків та компаній фінансового сектору дуже важлива

Проблема морального ризику (5)

Укрексімбанк задекларував збитки (у млрд. грн.) 2014 р. – 11.25; 2015 р. – 14.13; 2016 р. – 957 млн.грн.

Корпоративний портфель Ощадбанку та Укрексімбанку – на 20% складається з кредитів державним компаніям та на 60% – із кредитів ТОП-20 бізнес-групам (політичні рішення)

Частка непрацюючих кредитів у корпоративному портфелі державних банків нині становить 56.8% (у інших банках, крім російських, – 13.4%) на сьогодні.

Проблема морального ризику (6)

Наявність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб збільшує моральні ризики.

Клієнти більше не вважають за свій обов'язок оцінювати кредитний ризик, пов'язаний з депонуванням грошей у конкретний банк, і вибирають банк, керуючись тільки розміром пропонованих ним процентних ставок.

Відчуття офіційної підтримки банків з боку НБУ ослаблює ринкову дисципліну і призводить до посилення моральних ризиків.

Проблема морального ризику (7)

Моральні ризики, пов'язані з діяльністю клієнтів.

Позичальник може здійснювати діяльність, що збільшує ризик неплатоспроможності.

Ненадійні позичальники погоджуються на не вигідні умови, оскільки заздалегідь знають, що вони їх не виконуватимуть.

Вихід: Контроль за позичальниками, контроль за поведінкою менеджерів, загроза банкрутства